

Przemysław Dąbrowski
(Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie)

Wileńska działalność społeczno-kulturalna i oświatowa Stanisława Węśławskiego (1896–1942) – przyczynek do biografii

*Vilnius socio-cultural activities and educational Stanislaw Weslawsky
(1896–1942) – a contribution to the biography*

STRESZCZENIE:

Stanisław Węśławski urodził się w Wilnie 17 września 1896 r. Z wykształcenia był prawnikiem i muzykiem. Zasiadał w wielu stowarzyszeniach i organizacjach oświatowych i kulturalnych Wilna. Komponował dzieła fortepianowe i pieśni, m.in. do wierszy Rainera Marii Rilkego, Kazimierzy Iłakowiczówny, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej czy Jana Kochanowskiego. Był członkiem zwyczajnym wileńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i zasiadał w Wydziale Oświatowym Polskiej Macierzy Szkolnej Ziem Wschodnich. Wybrano go również na wiceprezesa Wileńskiego Związku Towarzystw Śpiewaczych i Muzycznych. Ponadto tworzył muzykę do Rozgłośni Polskiego Radia w Wilnie oraz został jej referentem muzycznym jak i prezesem Zarządu Sekcji Wileńskiej Polskiego Towarzystwa Muzyki Współczesnej (Oddział Wileński). W latach trzydziestych Stanisława Węśławskiego desygnowano również na prezesa Zarządu Centralnego Polskiej Macierzy Szkolnej Ziemi Wileńskiej. Zasiadał początkowo na stanowisku skarbnika w Prezydium, a następnie w składzie Komisji Rewizyjnej Rady Wileńskich Zrzeszeń Artystycznych „Erwuza” (RWZA). Działał też w towarzyskim klubie dyskusyjnym „Smorgonia”, był stałym bywalcem Śród Literackich oraz członkiem Zarządu Wileńskiego Towarzystwa Filharmonicznego, pełniąc w nim funkcję wiceprezesa. Węśławskiego rozstrzelano 2 grudnia 1942 r. w Ponarach pod Wilnem.

Słowa kluczowe: Wilno, dawne Wielkie Księstwo Litewskie, Uniwersytet Stefana Batoro, adwokatura wileńska, kultura i edukacja w Wilnie

Stanisław Węśławski urodził się w Wilnie 4(17) września 1896 r. Był synem Witolda Jana Narcyza i Emilii Franciszki Węśławskich (Saryusz-

Bielskiej)¹, którzy na przełomie XIX i XX w. oraz w pierwszej połowie XX stulecia odegrali doniosłą rolę na niwie rozwoju szkolnictwa, a także w propagowaniu dziedzictwa kulturowego w stolicy byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego². Stanisław został ochrzczony w kościele pw. św. Jana Chrzyciela i św. Jana Ewangelisty w Wilnie w dniu 6(19) października 1896 r.³

W okresie uczęszczania do wileńskiego gimnazjum Węśławski związał się z ówczesną „nadbudówką” miejscowej Narodowej Demokracji, uczniowskim PET-em kierowanym przez Leona Perkowskiego, którego zasadniczym celem był nadzór nad wszystkimi ówczesnymi kołami samokształceniowymi⁴. Charakteryzując to środowisko, Andrzej Brochocki na kartach swoich wspomnień, zanotował:

W Wilnie jednak Pet był kierowany wyłącznie przez endeków, którzy znowu opierali się na działaczach polskich w Petersburgu, a nie Warszawy. Narodowcy mieli tę przewagę nad innymi ugrupowaniami, że mieli przyjezdnych referentów, którzy wygłaszali odczyty na wyższym poziomie, niż ten, na jaki mogli zdobyć się miejscowi uczniowscy prelegenci⁵.

Węśławski pełnił w Pecie funkcję „starszego”, zaś licznie organizowane zebrania miały miejsce w siedzibie gazety „Pobudka”, ukazującej się pod redakcją Perkowskiego⁶. Ten młodzieżowy miesięcznik (stałym współpracownikiem był także Stanisław) stanowił jeden z organów prasowych wileńskiego obozu narodowodemokratycznego. Wychodził, z nielicznymi przerwami, od kwietnia 1908 r. do maja 1914 r.⁷

W tym czasie Węśławski znajdował się również w gronie pierwszych założycieli w mieście nad Wilią, chociażby obok późniejszego re-

¹ Archiwum prywatne Stanisława Węśławskiego, *Drzewo genealogiczne rodziny Węśławskich*. W tym miejscu pragnę bardzo serdecznie podziękować Panom Stanisławowi oraz Marcinowi Węśławskim – synom Michała Węśławskiego, za cenne materiały oraz wszelką pomoc przy pisaniu niniejszego artykułu.

² Szerzej zob. P. Dąbrowski, *Siła w kulturze, jedność w narodzie. Wileńska działalność społeczno-polityczna Michała, Witolda i Emilii Węśławskich w końcu XIX wieku i pierwszej połowie XX wieku (do 1930 roku)*, Gdańsk 2011, s. 1–253.

³ Lietuvos Centrinis Valstybės Archyvas (LCVA), fond 175, ap. 2VICa, b. 432, k. 5.

⁴ P. Dąbrowski, *Narodowa Demokracja byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Studium z zakresu myśli politycznej i działalności obozu narodowego na ziemiach litewsko-białoruskich w latach 1897–1918*, Kraków 2010, s. 134–135; ponadto kolportowano szereg prac czołowych przedstawicieli Narodowej Demokracji, w tym między innymi takie dzieła, jak: *Myśli nowoczesnego Polaka, Polska, Rosja i Niemcy* oraz *Rzecz o Skarbie Narodowym i o walce czynnej*.

⁵ Cyt. za: *ibidem*, s. 136.

⁶ *Ibidem*, s. 88–89, 135; J. Jaruzelski, *Stanisław Cat-Mackiewicz 1896–1966. Wilno–Londyn–Warszawa*, Warszawa 1987, s. 21–22.

⁷ P. Dąbrowski, *Narodowa Demokracja...*, s. 87, 89.

daktora wileńskiego „Słowa” Stanisława Cata Mackiewicza, skautingu (harcerstwa), którego początki w dawnym Grodzie Giedymina datowane są na lata 1911–1912⁸. Skauting określany był mianem „systemu wychowania młodzieży”, który swoim zasięgiem obejmował nie tylko poszczególne narody, ale także „cały niemal świat cywilizowany”⁹. Mimo swojej konspiracji cieszył się w Wilnie bardzo dużym zainteresowaniem ze strony społeczeństwa z uwagi na podtrzymywanie przez niego wiary w odzyskanie przez Polskę niepodległości, a także w „moc ducha polskiego”¹⁰. Jednakże, jak podkreślano na łamach ówczesnej prasy wileńskiej, harcerstwo zdominowane było przez kręgi narodowodemokratyczne. Pisano bowiem:

Z harcerstwem polskim staje się to, co się dzieje z każdą dziedziną życia w Polsce, która znajduje się pod trującym tchnieniem szowinistyczno-nacjonalistycznych [...] wpływów. Ober-patrioci z pod tego znaku, już od szeregu lat dzierżą w swych rękach berło rządów harcerskich, nic więc dziwnego, że organizacja ta wyradza się w jakiś obłudny szablon »głędziarsko-rozkazodawczy« [...]»¹¹.

Przed rokiem 1914 Stanisław Węśławski wyjechał do Moskwy, gdzie rozpoczął studia na tamtejszym uniwersytecie. Ukończył prawo (studiował w latach 1915–1918)¹² i fakultet muzyczny¹³. Tam także pracował w latach 1916–1918 w Wydziale Prawnym Centralnego Komitetu Obywatelskiego Królestwa Polskiego¹⁴. Do Wilna powrócił prawdopodobnie tuż przed zakończeniem I wojny światowej. Jak zaznaczyła w jednym listów jego matka Emilia, Stanisław „został [...] zmuszony do pozostania tam podczas wojny i dotychczas się tam znajduje”. Pisała:

⁸ *Ibidem*, s. 155; *Sprawozdanie z pracy harcerskiej w okręgu wileńskim za rok 1936*, Wilno 1937, s. 3.

⁹ W. Cywiński, *Idea harcerstwa czyli skautingu*, cz. 1, „Harcercz Kresowy” 1920, nr 1, s. 3; idem, *Idea harcerstwa czyli skautingu*, cz. 2, „Harcercz Kresowy” 1920, nr 2, s. 2.

¹⁰ *Sprawozdanie z pracy harcerskiej w okręgu wileńskim za rok 1936...*, s. 3; W. Cywiński, *20-lecie harcerstwa na Wileńszczyźnie*, cz. I, *Pierwsze dziesięciolecie*, [w:] *Wytrwałym zwycięstwo*. Z.H.P. Wilno 1912-32, [Wilno 1932], s. 19, 20, 21; idem, *20-lecie harcerstwa na Wileńszczyźnie*, cz. II, *Drugie dziesięciolecie*, [w:] *ibidem*, s. 29; M. Puciata, *Dwie epoki*, [w:] *ibidem*, s. 14; organizacją skautingu na Wileńszczyźnie zajęli się: Stanisław Cywiński oraz Tadeusz Strumiłło. Nieocenioną rolę w tym przedsięwzięciu odegrał też Bonifacy Jacewicz. Początkowo utworzono trzy drużyny harcerskie, których opiekunami zostali: Stanisław Popławski, Mieczysław Łukowski oraz Teofil Szopa.

¹¹ K. [sygn. nierozwiązana], *Dzisiejsze harcerstwo*, „Głos Wilna” 1924, nr 4, s. 40.

¹² Zob. LCVA, fond 175, ap. 2VICa, b. 432, k. 9, 20.

¹³ H. Pasierbska, *Wileńskie Ponary*, Gdańsk 1996, s. 177.

¹⁴ LCVA, fond 51, ap. 3, b. 2366, k. [2v].

Obecne trudne stosunki w Rosji wywołują u mnie obawy co do bezpieczeństwa mojego syna. Mój syn, od którego otrzymałam wiadomość, chce możliwie jak najszybciej wrócić do ojczyzny [...] jednakże wymagane zezwolenie na podróż wiąże się z wielkimi trudnościami. Niniejszym chciałabym zwrócić się z prośbą o pośrednictwo [...] w sprawie udzielenia zezwolenia na powrót dla mojego syna ewentualnie o poparcie. Od kilku lat przebywam w Wilnie i dysponuję wystarczającymi środkami, aby zagwarantować mojemu synowi utrzymanie. Mój syn dysponuje konieczną gotówką na podróż powrotną¹⁵.

Nie porzucając swojej pasji związanej z harcerstwem, będąc już w mieście nad Wilią, Węśławski zasiadał w składzie Naczelnej Komendy Skautowej dla Litwy, utworzonej we wrześniu 1918 r. przez (powstały w październiku 1915 r.) Komitet Edukacyjny w Wilnie, a podporządkowanej Komisji ds. skautingu Ministerstwa Oświecenia i Wyznań Religijnych Królestwa Polskiego¹⁶. Stał także na czele hufca, który od października 1918 r. tworzyły trzy drużyny harcerskie, wyodrębnione z drużyny im. Stanisława Żółkiewskiego¹⁷. W odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej natomiast figurował jako „członek zaewidencjonowany” w „Kole Harcerzy z czasów walk o niepodległość”, funkcjonującym przy Zarządzie Okręgu Związku Harcerstwa Polskiego w Wilnie¹⁸. Jednocześnie Zarząd Koła zwracał się do tej kategorii członków z prośbą o zapisywanie się w poczet członków zwyczajnych¹⁹.

W dniu 30 października 1919 r. dwudziestotrzyletni Węśławski ożenił się z o rok starszą Jadwigą Zofią z Hryszkiewiczów (matką Jadwigi była

¹⁵ Lietuvos Mokslių Akademijos Vrublevskių Biblioteka, Rankraščių Skyrius (LMAVB), fond 106, teczka 39, k. 1; w tym miejscu pragnę bardzo serdecznie podziękować Panu dr. Marcinowi Gliczowi za pomoc w przetłumaczeniu niniejszego listu Emilii Węśławskiej, napisanego w języku niemieckim.

¹⁶ P. Dąbrowski, *Narodowa Demokracja...*, s. 156.

¹⁷ W. Cywiński, *20-lecie harcerstwa na Wileńszczyźnie...*, cz. II, s. 25.

¹⁸ *Wykaz członków zaewidencjonowanych*, „Komunikat Koła Harcerzy” 1937, s. 1, 2, 5; M. Jackiewicz, *Harcerstwo polskie w Wilnie w latach 1912-1939*, [w:] *Vilniaus kultūrinis gyvenimas. Draugijų reikšmė 1900–1945*, Vilnius 2008, s. 106 i *passim*; Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN), *Związek Harcerstwa Polskiego*, sygn. 76, teczka 238, k. 1; L. Bar, *W jednym obozie Polacy i Litwini*, „Włóczęga” 1933, nr 8–9, s. 4–6; zob. też: *Sprawozdanie z pracy harcerskiej w okręgu wileńskim za rok 1935*, Wilno 1936, s. 1–4; na Walnym Zebraniu członków Koła dnia 20 stycznia 1937 r. wyłoniono Zarząd oraz Komisję Rewizyjną. W skład pierwszego weszli: Roman Szymański (prezes), Ewa Makowska-Gulbinowa (wiceprezes), Ignacy Kacperski (skarbnik), Wacław Plackowski (sekretarz), z sekcji historycznej – Wanda Rewieńska i Michał Ambros, z sekcji propagandy – Wanda Maleszewska, Maria Przybytkówna, Adam Szelking i Stanisław Jarocki, z sekcji dochodów niestałych – Paweł Janczukowicz, jako delegaci do Zarządu okręgu Związku Harcerstwa Polskiego w Wilnie – Roman Szymański i Maria Hillerowa. Komisję Rewizyjną zaś stanowili: Kazimierz Samorewicz (przewodniczący), Felicjan Rzeczycki (sekretarz) i Zygmunt Ropelewski (członek).

¹⁹ *Wykaz członków zaewidencjonowanych...*, s. 5.

Józefa z Narbuttów, a ojcem Wiktor Ludwik Daniel Hryszkiewicz)²⁰, nazywaną przez najbliższych Adą²¹, która, jak zaznaczył Stanisław Lorenz – przyjaciel Stanisława, piastujący funkcję konserwatora w Wilnie, „[...] też interesowała się muzyką i żywo uczestniczyła w wileńskim życiu kulturalnym”²². Mieli dwóch synów: Michała, urodzonego 18 maja 1922 r. (zmarł 3 stycznia 2013 r.)²³ oraz Jerzego, który przyszedł na świat w dniu 10 lipca 1926 r. (zmarł 28 grudnia 1997 r.)²⁴.

W okresie od 4 października 1921 r. do 28 listopada 1921 r. Stanisław pracował jako młodszy referent w Wydziale Prezydialnym Departamentu Spraw Wewnętrznych Litwy Środkowej, zaś od 25 lutego 1922 r. został referentem tegoż Wydziału²⁵. Będąc absolwentem Wydziału Prawa Uniwersytetu w Moskwie, musiał uzupełnić studia na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego przez dwa semestry (w roku akademickim 1919/1920)²⁶. Tam też 22 czerwca 1920 r. zdał na ocenę dostateczną pierwszą część egzaminów końcowych z części historycznoprawnej (z prawa rzymskiego, prawa kościelnego, ustroju Polski łącznie z prawem sądowym polskim oraz z filozofii prawa)²⁷, a także w dniu 30 kwietnia 1921 r. z zakresu programu szkoły średniej egzaminy z języka i literatury polskiej oraz historii Polski²⁸.

²⁰ LCVA, fond 51, ap. 3, b. 2366, k. 2; Archiwum prywatne Stanisława Węśląwskiego, *Świadectwo ślubu wydane na zasadzie ksiąg metrycznych*. Dokument wydany 28 maja 1941 r. i poświadczony za zgodność przez urzędnika stanu cywilnego. Ślub odbył się w rzymskokatolickiej parafii Św. Trójcy w Warszawie.

²¹ H. Pasierbska, *op. cit.*, s. 177.

²² S. Lorenz, *Album wileńskie*, Warszawa 1986, s. 152, 203; po zakończeniu II wojny światowej zamieszkała w Toruniu.

²³ Michał z wykształcenia był inżynierem o specjalności chłodziarstwo. Pracował przez wiele lat jako rzeczoznawca w firmie POLCARGO w Gdańsku. Ożenił się z Janiną Duźniak, z którą miał troje dzieci: Jana Marcina, Stanisława i Marię (informacje przekazane przez Stanisława Węśląwskiego).

²⁴ LCVA, fond 129, ap. 6, b. 1445, k. 25; fond 133, ap. 2, b. 808, k. 1; Lietuvos Literatūros ir Meno Archyvo (LLiMA), fond 271, ap. 1, b. 536, k. 1–2; Archiwum prywatne Stanisława Węśląwskiego, *Drzewo genealogiczne rodziny Węśląwskich*. Jerzy kontynuował zamiłowania muzyczne swojego ojca. W późniejszym czasie był znanym koncertmistrzem, grając na wiolonczeli. Ożenił się z Mariquitą Compe-Węśląwską (informacja przekazana przez Pana Stanisława Węśląwskiego).

²⁵ LCVA, fond 51, ap. 3, b. 2366, k. [3].

²⁶ LCVA, fond 175, ap. 2VICa, b. 432, k. 17, 20; władze warszawskiego Wydziału zaliczyły Węśląwskiemu egzaminy z następujących przedmiotów: ekonomii politycznej, historii filozofii i prawa, statystyki oraz prawa międzynarodowego.

²⁷ *Ibidem*, k. 20.

²⁸ LCVA, fond 51, ap. 3, b. 2366, k. 2, [3, 10]; fond 175, ap. 11A, b. 392, k. 18; ap. 2VICa, b. 432, k. 1, 18, 21; sądowy i polityczny egzamin końcowy natomiast zdawał już na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Do Wilna, jak zaznaczył, przeniósł się „z powodów rodzinnych”. Po śmierci matki Stanisław musiał otoczyć

Po zdaniu wszystkich egzaminów Węśławski mógł rozpocząć aplikację przy Sądzie Apelacyjnym w Wilnie. Z dniem 1 stycznia 1924 r. został oddelegowany, celem odbycia praktyki aplikanckiej, do Sądu Okręgowego w Wilnie, a następnie do kancelarii sędziego śledczego 2 rewiru miasta Wilna (od 1 lutego do 1 kwietnia 1924 r.), Sądu Pokoju miasta Wilna (od 1 kwietnia do 1 sierpnia 1924 r.) oraz Wydziału Hipotecznego Sądu Okręgowego w Wilnie (od 1 sierpnia do 1 października 1924 r.)²⁹. Z dniem 13 stycznia 1925 r. natomiast Węśławski został skierowany przez ministra sprawiedliwości Antoniego Żychlińskiego do pełnienia czynności zastępcy podprokuratora przy Sądzie Okręgowym w Wilnie³⁰. Z kolei na wniosek zainteresowanego minister sprawiedliwości Aleksander Meysztowicz zwolnił go z dniem 16 listopada 1926 r. ze stanowiska „egzaminowanego aplikanta Okręgu Sądu Apelacyjnego w Wilnie”³¹.

Od 17 listopada 1926 r. zaś Stanisław Węśławski zaczął aplikację adwokacką przy Sądzie Apelacyjnym w Wilnie. Po uznaniu za „wystarczający” wymaganego stażu aplikanta adwokackiego i zdaniu egzaminu adwokackiego³² w dniu 6 lutego 1929 r. został wpisany na listę adwokatów Okręgu Sądu Apelacyjnego w tym mieście³³. Niemalże od razu czynnie zaangażował się w działalność prawniczą. Prowadził, wzorem swojego wuja, po 1905 r. pierwszego prezydenta miasta Wilna Michała Węśławskiego³⁴, własną kancelarię, której siedziba mieściła się w rodzinnym mieszkaniu przy ul. Niemieckiej 3/4. Na prośbę swoich przyjaciół podejmował się trudu obrony w różnych sprawach sądowych³⁵.

Od grudnia 1926 r. był członkiem Kasy Samopomocy Adwokatów i Aplikantów Adwokackich w Wilnie (późniejszy Fundusz Wzajemnej Pomocy), w której zalegał, co warto zauważyć, z płatnościami między

opieką „starego i schorzałego” ojca. Warto wskazać, iż pierwszy raz do egzaminu z części politycznej Węśławski podszedł 5 kwietnia 1921 r. na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Uzyskał jednak ogólny wynik niedostateczny, ponieważ nie zdał z dwóch przedmiotów: prawa administracyjnego oraz prawa państwowego i międzynarodowego (publicznego i prywatnego). Mógł powtórzyć egzamin dopiero po upływie sześciu miesięcy.

²⁹ LCVA, fond 129, ap. 6, b. 1445, k. 2.

³⁰ *Ibidem*, k. 14v.

³¹ *Ibidem*, k. 28v; powody podania o zwolnienie z aplikacji nie są znane.

³² LCVA, fond 133, ap. 2, b. 4, k. 61.

³³ LCVA, fond 133, ap. 2, b. 808, k. 1; *Wolne zawody*, [w:] *Wilno i województwo wileńskie. Informator społeczno-gospodarczy i księga adresowa m. Wilna i Województwa Wileńskiego*, red. P. Krasnopolski, Wilno 1937, s. 37; *Spis adwokatów Okręgu Sądu Apelacyjnego w Wilnie*, [w:] *Wileńska Izba Adwokacka*, Wilno 1931, s. 21.

³⁴ Szerzej zob. P. Dąbrowski, *Siła w kulturze...*, s. 14–83.

³⁵ Zob. S. Lorenz, *op. cit.*, s. 86–87; F. Ruszczyk, *Dziennik*, cz. II, *W Wilnie*, Warszawa 1996, s. 622.

innymi z tytułu opłat członkowskich³⁶. W wyjaśnieniach skierowanych do Komisji do Spraw Funduszu Wzajemnej Pomocy zaznaczał, iż spłata wszystkich zobowiązań jest niemożliwa z uwagi na „szczególne trudności płatnicze”, w jakich się znalazł. Jednocześnie, nie uciekając od ciążących na nim obowiązków względem Izby Adwokackiej, poinformował, iż w tym celu rozpoczął starania o pożyczkę, prosząc także o rozłożenie ciążących na nim zaległości na raty³⁷. Ostatecznie Komisja przychyliła się do tej prośby³⁸.

W 1930 r. Stanisław zadeklarował swoje członkostwo w wileńskim Oddziale Związku Adwokatów Polskich, założonym w mieście nad Wilią w styczniu 1928 r., gdzie odbywały się regularne spotkania poświęcone znaczeniu i roli adwokatury³⁹. Węśląwski pracował też w Starostwie Grodzkim miasta Wilna, pełniąc funkcję radcy prawnego⁴⁰. W okresie od 1936 r. do 1938 r., był również członkiem wileńskiej Rady Adwokackiej⁴¹. Ponadto w latach 1936–1937 piastował funkcję rzecznika dyscyplinarnego w Izbie Adwokackiej w Wilnie, a w latach 1938–1939 członka Sądu Dyscyplinarnego przy tejże Izbie⁴².

Obok pasji adwokackiej Węśląwski angażował się też w działalność polityczną, piastując od 1923 r. funkcję wiceprezesa Klubu Narodowego – stowarzyszenia założonego pod auspicjami obozu narodowodemokratycznego w Wilnie, stanowiącego platformę spotkań i wymiany myśli przedstawicieli miejscowej inteligencji⁴³. Był również członkiem wileńskiego Stronnictwa Narodowego⁴⁴, zaś swoje teksty publikował na łamach

³⁶ LCVA, fond 133, ap. 2, b. 808, k. 2, 3; z tego to powodu Węśląwski otrzymywał szereg pism z Komisji do Spraw Funduszu Wzajemnej Pomocy, w których wzywano go do uiszczenia wszystkich zaległych kwot, informując przy tym, że w razie niezastosowania się do wysyłanych upomnień zostanie wszczęte przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne.

³⁷ *Ibidem*, k. 8.

³⁸ *Ibidem*, k. 12; Komisja w składzie: Tadeusz Kiersnowski, Tadeusz Iżycki, Eliaz Rudnicki, Stanisław Sipowicz i Izaak Zajączkowski rozłożyła zaległość w kwocie 296 złotych na sześć rat, płatnych co dwa miesiące.

³⁹ M. Tarkowski, *Adwokatura wileńska 1918–1939. Studium historyczno-prawne*, Gdańsk 2014, s. 301.

⁴⁰ H. Pasierbska, *op. cit.*, s. 177; L. Tomaszewski, *Wileńszczyzna lat wojny i okupacji 1939–1945*, Warszawa 2010, s. 339.

⁴¹ M. Tarkowski, *op. cit.*, s. 134.

⁴² *Ibidem*, s. 161, 164.

⁴³ P. Dąbrowski, *Rozpolitykowane miasto. Ustrój polityczny państwa w koncepcjach polskich ugrupowań działających w Wilnie w latach 1918–1939*, Gdańsk 2012, s. 37–38.

⁴⁴ S. Lewandowska, *Życie codzienne Wilna w latach II wojny światowej*, Warszawa 1997, s. 69; eadem, *Losy Wilnian. Zapis rzeczywistości okupacyjnej. Ludzie, fakty, wydarzenia 1939–1945*, Warszawa 2004, s. 75.

organu prasowego tego ugrupowania – „Dziennika Wileńskiego”⁴⁵. Pozbawione były one jednakże jakichkolwiek treści o zabarwieniu politycznym.

Węsławski tworzył także kompozycje na fortepian oraz pieśni do wierszy Kazimierzy Iłakowiczówny, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej czy Jana Kochanowskiego⁴⁶. Był członkiem Stowarzyszenia „Bratnia Pomoc” Słuchaczy Konserwatorium Muzycznego w Wilnie⁴⁷. W 1926 r. wybrano go na członka zwyczajnego wileńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk⁴⁸. Ponadto w latach dwudziestych zasiadał w Wydziale Oświatowym Polskiej Macierzy Szkolnej Ziemi Wschodnich⁴⁹. Pełnił też funkcję wiceprezesa Wileńskiego Związku Towarzystw Śpiewaczych i Muzycznych⁵⁰.

Stanisław był również autorem oprawy muzycznej dla wileńskiej Rozgłośni Polskiego Radia w Wilnie jak i jej referentem muzycznym⁵¹. W latach trzydziestych wybrano go na prezesa Zarządu Sekcji Wileńskiej Polskiego Towarzystwa Muzyki Współczesnej (Oddział Wileński)⁵² oraz prezesa Zarządu Centralnego Polskiej Macierzy Szkolnej Ziemi Wileńskiej⁵³. Zasiadał również na stanowisku skarbnika w Prezydium, a następnie w składzie Komisji Rewizyjnej Rady Wileńskich Zrzeszeń Artystycznych „Erwuza” (RWZA)⁵⁴, a także w klubie dyskusyjnym o charakterze towarzyskim „Smorgonia”⁵⁵. Był wiceprezesem Zarządu Wileńskiego Towarzystwa Filharmonicznego⁵⁶.

Jego zaangażowanie w szeroko rozumiany ruch kulturalny Wilna widoczne było także w stosunku do sprawy obrony dziesięciu siedemnasto-

⁴⁵ Zob. S. W-[ęśław]ski, *Z wystawy szkoły przemysłowo-handlowej, „Dziennik Wileński” 1923, nr 111, s. 3.*

⁴⁶ *Wileńska encyklopedia 1939–2005*, oprac. M. Jackiewicz, Warszawa 2007, s. 633; J. Her-nik-Spalińska, *Wileńskie Środy Literackie (1927–1939)*, Warszawa 1998, s. 75.

⁴⁷ *Dziesięciolecie Konserwatorium Muzycznego w Wilnie 1923–1933*, Wilno 1933, s. 5–11; *Konserwatorium Muzyczne w Wilnie, „Promień” 1924, nr 3, s. 12.*

⁴⁸ *Sprawozdanie ze stanu i działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie za rok 1926 (XX rok istnienia)*, Wilno 1927, s. 30.

⁴⁹ Szerzej na temat Polskiej Macierzy Szkolnej Ziemi Wschodnich zob. P. Dąbrowski, *Siła w kulturze...*, s. 136–154.

⁵⁰ M. Ankudowicz-Bieńkowska, *Polskie życie muzyczne w Wilnie lat II Rzeczypospolitej*, Olsztyn 1997, s. 166.

⁵¹ *10 lat rozgłośni wileńskiej. Radio dla miasta i wsi*, Wilno 1938, s. 8; H. Pasierbska, *op. cit.*, s. 178; M. Tarkowski, *op. cit.*, s. 344; M. Ankudowicz-Bieńkowska, *op. cit.*, s. 200, 202, 203.

⁵² LLiMA, fond 271, ap. 1, b. 2, k. 43.

⁵³ P. Dąbrowski, *Siła w kulturze...*, s. 154–155.

⁵⁴ S. Lorenz, *op. cit.*, s. 128, 129; 160–161; M. Ankudowicz-Bieńkowska, *op. cit.*, s. 172, 175.

⁵⁵ S. Lorenz, *op. cit.*, s. 129, 131, 132; S. Lewandowska, *Wilno 1921–1944. Czasy i ludzie*, Warszawa 2009, s. 90; M. Ankudowicz-Bieńkowska, *op. cit.*, s. 211, 263.

⁵⁶ M. Ankudowicz-Bieńkowska, *op. cit.*, s. 161, 181; F. Ruszczyc, *op. cit.*, s. 304, 387, 637.

wiecznych gobelinów brukselskich ze skarbca Katedry Wileńskiej, które miały być sprzedane za granicę przez arcybiskupa metropolitę wileńskiego Romualda Jałbrzykowskiego oraz Kapitułę Katedralną, zaś z otrzymanej kwoty planowano przeprowadzenie remontu Katedry⁵⁷. Po uznaniu w dniu 28 stycznia 1933 r. przez Prezydium Rady Wileńskich Zrzeszeń Artystycznych, że należy bronić gobelinów katedralnych, powstał Tymczasowy Komitet Wykupu Gobelinów Wileńskich (późniejszy Komitet Ratowania Gobelinów Wileńskich). Jednocześnie powołano do życia jego Komitet Wykonawczy, do którego poza Stanisławem Węśławskim weszli: Wiktor Maleszewski, Zygmunt Jundziłł, Bronisław Krzyżanowski, Ludomir Śleńdziński, Marian Morelowski i Witold Hulewicz. Działania podjęte przez Komitet Ratowania Gobelinów Wileńskich oraz Komitet Wykonawczy przyniosły tak długo oczekiwany, pozytywny rezultat, gdyż ostatecznie odstąpiono od pomysłu sprzedaży katedralnych gobelinów⁵⁸.

Czynnie angażując się w prace społeczne, w 1935 r. Węśławski brał udział w utworzeniu Komitetu Obchodu 3 Maja i Zbiórki na Dar Narodowy, zawiązanego pod auspicjami Prezydenta Polski Ignacego Mościckiego, a mającego na celu zebranie środków pieniężnych na prace oświatowe Polskiej Macierzy Szkolnej Ziem Wschodnich, w myśl obowiązującego wówczas hasła: „Przez oświatę i kulturę obywatela do potęgi Państwa”. Przewodniczącą Komitetu Wykonawczego Wileńskiego została Wanda Jaszczółtowa, Komitet Honorowy natomiast stanowiły najważniejsze osobistości państwa polskiego, z Marszałkiem Józefem Piłsudskim, premierem Walerym Sławkiem, marszałkiem sejmu Kazimierzem Świtalskim i marszałkiem senatu Władysławem Raczkiewiczem na czele⁵⁹. Za zebrane

⁵⁷ *Obrona gobelinów wileńskich. Fakty–dokumenty. Głosy prasy*, [w:] *Gobeliny wileńskie. Ich pochodzenie, wartość, losy*, cz. II, Warszawa 1933, s. 15–17; S. Lorenz, *op. cit.*, s. 160; B. Żongolowicz, *Dziennik 1930–1936*, oprac. D. Zamojska, Warszawa 2004, s. 433; M. Ankudowicz-Bieńkowska, *op. cit.*, s. 172; Stanisław Lorenz, jako jeden z pierwszych złożył sprzeciw co do intencji wnioskodawców. W swoich działaniach Lorenz uzyskał silne poparcie w Radzie Wileńskich Zrzeszeń Artystycznych.

⁵⁸ *Obrona gobelinów wileńskich...*, s. 33, 45; S. Lorenz, *op. cit.*, s. 162, 163; zob.: Ostatni [sygn. nierozwiązana], *Gobeliny*, „Włóczęga” 1933, nr 5, s. 15.

⁵⁹ Wilniaus Universiteto Biblioteka (VUB), fond 26, teczka 2038, k. 1, 2; do składu Komitetu Głównego Wileńskiego zaś wchodził: metropolita wileński arcybiskup Romuald Jałbrzykowski, Kazimierz Szelaḡowski – kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego, Kazimierz Falkowski – przewodniczący Dyrekcji Kolejowej, Wacław Wyszyński – prezes Sądu Apelacyjnego, Michał Kaduszkiewicz – prezes Sądu Okręgowego, Kazimierz Pelczar – prezes Izby Lekarskiej, Wanda Dobaczewska – prezeska Rady Zrzeszeń Artystycznych, Roman Ruciński – prezes Izby Przemysłowo–Handlowej, Władysław Jaszczółt – wojewoda wileński, Witold Staniewicz – rektor Uniwersytetu Stefana Batorego, Leopold Woyna – prezes Izby Skarbowej, Zenon Mikulski – prezes Okręgowej Izby Kontroli Państwowej, Wiktor Maleszewski – prezydent miasta Wilna, inspektor Alojzy Buczowski – komendant wojewódzki policji państwowej, Marian Szydłowski – prezes Syndykatu Dziennikarzy,

pieniądze miano erylować nowe szkoły, z czego na rok 1935 zaplanowano otwarcie pięćdziesięciu zakładów naukowych. W kwietniu utworzono już dwadzieścia dwie placówki.

W okresie drugiej wojny światowej, jak podaje w swojej niezwykle cennej pracy Longin Tomaszewski, Węśławski („Cichy”) został przedstawiony przez warszawską centralę Polskiego Państwa Podziemnego, obok adwokata Mieczysława Engiela, jako kandydat do funkcji Delegata Rządu na Okręg Wileński⁶⁰. Po rozmowach przeprowadzonych przez mecenasa Zygmunta Jundziłła w drugiej połowie września 1941 r., nie przyjął jednakże tego stanowiska⁶¹. Jesienią roku 1942 Węśławskiego desygnowano także na pierwszego konspiracyjnego prezydenta miasta Wilna⁶².

Ponadto był prezesem podziemnego Polskiego Czerwonego Krzyża w mieście nad Wilią⁶³, a także zwierzchnikiem komórki opieki społecznej usytuowanej w strukturach Administracji Zmilitaryzowanej przy Komendzie Okręgu Armii Krajowej⁶⁴. Uczestniczył również, jako reprezentant wileńskiego Stronnictwa Narodowego, w pracach Konwentu Stronnictw Politycznych – powstałego z dawnej Rady Wojewódzkiej, a założonego przez Zygmunta Fedorowicza („Albin”), pierwszego Delegata Rządu na Okręg Wileński⁶⁵.

Z uwagi na pełnione funkcje ukrywał się poza Wilnem, starając się godnie wywiązywać ze swoich obowiązków. Jednakże w dniu 2 sierpnia 1942 r., kiedy szedł ulicą prowadzącą do swego mieszkania, został aresztowany przez gestapo. Po krótkim pobycie w celi osadzono go w więzieniu mieszczącym się w podziemiach budynku sądowego na osławionym

Witold Świerczewski – prezes Bratniej Pomocy Studentów Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, gen. Stefan Dąb–Biernacki – Inspektor Armii, gen. Lucjan Żeligowski – prezes Federacji Związku Obrońców Ojczyzny, Mieczysław Nowicki – prezes Dyrekcji Pocht i Telegrafów, Jan Illaszewicz – prezes oddziału Prokuraturii Generalnej, płk Michał Pakosz – dowódca Obozu Warownego, Bronisław Krzyżanowski – dziekan wileńskiej Rady Adwokackiej, Czesław Krupski – prezes Izby Rolniczej i Władysław Szumański – prezes Izby Rzemieślniczej.

⁶⁰ L. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 339, 340.

⁶¹ *Ibidem*, s. 339.

⁶² *Ibidem*, s. 353; po jego aresztowaniu funkcję tę piastował adwokat Witold Jankowski, a wiceprezydentem został Feliks Kasperowicz.

⁶³ H. Pasierbska, *op. cit.*, s. 178; L. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 365; od 1942 r. Węśławskiego zastąpił na tym stanowisku ksiądz Aleksander Lachowicz.

⁶⁴ L. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 340; zob. też: K. Tarka, *Próby porozumienia z Litwinami*, [w:] *Generał „Wilk”. 40 rocznica śmierci*, red. J. Malinowski, Bydgoszcz 1991, s. 23; idem, *Jeden z wyklętych. Generał Aleksander Krzyżanowski „Wilk” Komendant Okręgu Wileńskiego ZWZ-AK*, Warszawa 2000, s. 46.

⁶⁵ L. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 382; Z. Fedorowicz, *Trzydzieści lat mego pobytu w Wilnie 1914–1944*, Bydgoszcz 2010, s. 219.

placu Łukiskim w Wilnie⁶⁶. Po śledztwie trwającym około czterech miesięcy w nocy z 1 na 2 grudnia 1942 r. Węśląwski został wywołany z celi. To wówczas, w słowach skierowanych do swoich współwięźniów, przewidując niejako swój los, powiedział: „To już koniec”⁶⁷. Rozstrzelano go 2 grudnia 1942 r. w Ponarach pod Wilnem⁶⁸.

Pośmiertnie 30 stycznia 1970 r. został odznaczony przez londyńskie władze polskie na uchodźstwie Krzyżem Armii Krajowej, „[...] ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 r. przez dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego dla upamiętnienia wysiłku żołnierza Polski Podziemnej w latach 1939–1945”⁶⁹. W dniu 30 stycznia 1967 r. zaś Departament Kadr w Ministerstwie Obrony Narodowej w Warszawie wydał zaświadczenie o pośmiertnym odznaczeniu Węśląwskiego przez „kompetentne władze” Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami „[...] za udział w walkach z hitlerowskim okupantem w latach 1939–1945”⁷⁰.

Stanisław Węśląwski swoją bogatą biografią wypełnił puste karty dziejów ziem litewsko-białoruskich. Jego działalność, szczególnie na niwie kulturalnej, muzycznej i oświatowej, stanowiła niejako przedłużenie

⁶⁶ H. Pasierbska, *op. cit.*, s. 178; L. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 308.

⁶⁷ Cyt. za: H. Pasierbska, *op. cit.*, s. 179; Z. Fedorowicz, *op. cit.*, s. 232; M. Wardzyńska, *Sytuacja ludności polskiej w Generalnym Komisariacie Litwy czerwiec 1941–lipiec 1944*, Warszawa 1993, s. 137.

⁶⁸ L. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 308; W. Chocianowicz, *Ziemie wschodnie RP w latach 1939–1944*, [w:] *Pamiętnik wileński*, Londyn 1972, s. 81 i *passim*; M. Tomkiewicz, *Zbrodnia w Ponarach 1941–1944*, Warszawa 2008, s. 244.

⁶⁹ Archiwum prywatne Stanisława Węśląwskiego, *Legitymacja Krzyża Armii Krajowej*.

⁷⁰ Archiwum prywatne Stanisława Węśląwskiego, *Zaświadczenie o odznaczeniu; Pismo Zarządu Oddziału Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Gdyni do Stanisława Węśląwskiego, dat., Gdynia, 31 X 1967; Pismo Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację do Jadwigi Węśląwskiej, dat., Warszawa, 2 II 1967; Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 października 1942 r. o zmianie ustawy z dnia 23 czerwca 1923 r. o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”, Dz.U.R.P., nr 9, poz. 19, Londyn, 20 XI 1942, s. 53–54. Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami został pośmiertnie nadany Węśląwskiemu przez londyńskie władze polskie na uchodźstwie, prawdopodobnie jeszcze w okresie II wojny światowej lub tuż po jej zakończeniu. Na posiedzeniu w dniu 6 stycznia 1967 r., Główna Komisja Weryfikacji Odznaczeń Związku Bojowników o Wolność i Demokrację pozytywnie zweryfikowała przyznane Węśląwskiemu odznaczenie. Dnia 26 stycznia 1967 r. zaś do Departamentu Kadr w Ministerstwie Obrony Narodowej w Warszawie wpłynął wniosek o weryfikację tego odznaczenia celem wydania stosownego zaświadczenia (legitymacji). Dnia 31 października 1967 r. Zarząd Oddziału Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Gdyni, skierował do nieżyjącego Stanisława Węśląwskiego pismo, w którym informowano o uroczystości zorganizowanej z okazji pięćdziesięciolecia rocznicy rewolucji październikowej, gdzie miano wręczyć legitymację weryfikującą odznaczenia pośmiertne. Po jej odbiór zaproszono zmarłą już żonę Stanisława Jadwigę. Ostatecznie odznaczenie odebrał Marcin Węśląwski wraz z matką Janiną Węśląwską z Duźniaków (informacja przekazana przez Stanisława Węśląwskiego).*

tej rozpoczętej przez Emilię, Michała i Witolda Węśławskich. Bez wątpienia rodzina ta na trwałe wpisała się w historię Wilna, będąc tym samym jego niezapomnianą oraz ważną częścią. Na koniec warto również przytoczyć słowa syna Stanisława, Jerzego, który wspominając swojego ojca, stwierdzał:

Nigdy nie zapomnę naszych spacerów do Ogrodu Bernardyńskiego czy na Górę Zamkową, w czasie których Ojciec opowiadał mi o historii Polski, o jej losach, o sztuce (szczególnie muzyce), literaturze, poezji czy malarstwie. Do dziś podziwiam, ile ten człowiek wiedział, ile miał do powiedzenia o wszystkim, a miał wtedy 30–40 lat⁷¹.

BIBLIOGRAFIA:

- 10 lat rozgłośni wileńskiej. *Radio dla miasta i wsi*, Wilno 1938.
- Ankudowicz-Bieńkowska M., *Polskie życie muzyczne w Wilnie lat II Rzeczypospolitej*, Olsztyn 1997.
- Bar L., *W jednym obozie Polacy i Litwini*, „Włóczęga” 1933, nr 8–9.
- Chocianowicz W., *Ziemie wschodnie RP w latach 1939–1944*, [w:] *Pamiętnik wileński*, Londyn 1972, s. 79–114.
- Cywiński W., *20 lecie harcerstwa na Wileńszczyźnie*, cz. I, *Pierwsze dziesięciolecie*, [w:] *Wytrwałym zwycięstwo*. Z.H.P. Wilno 1912–32, [Wilno 1932].
- Cywiński W., *20 lecie harcerstwa na Wileńszczyźnie*, cz. II, *Drugie dziesięciolecie*, [w:] *Wytrwałym zwycięstwo*. Z.H.P. Wilno 1912–32, [Wilno 1932].
- Cywiński W., *Idea harcerstwa czyli skautingu*, cz. 1, „Harcerz Kresowy” 1920, nr 1.
- Cywiński W., *Idea harcerstwa czyli skautingu*, cz. 2, „Harcerz Kresowy” 1920, nr 2.
- Dąbrowski P., *Narodowa Demokracja byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Studium z zakresu myśli politycznej i działalności obozu narodowego na ziemiach litewsko-białoruskich w latach 1897–1918*, Kraków 2010.
- Dąbrowski P., *Rozpolitykowane miasto. Ustrój polityczny państwa w koncepcjach polskich ugrupowań działających w Wilnie w latach 1918–1939*, Gdańsk 2012.
- Dąbrowski P., *Siła w kulturze, jedność w narodzie. Wileńska działalność społeczno-polityczna Michała, Witolda i Emilii Węśławskich w końcu XIX wieku i pierwszej połowie XX wieku (do 1930 roku)*, Gdańsk 2011.
- Dziesięciolecie Konserwatorium Muzycznego w Wilnie 1923–1933*, Wilno 1933.
- Fedorowicz Z., *Trzydzieści lat mego pobytu w Wilnie 1914–1944*, Bydgoszcz 2010.
- Hernik-Spalińska J., *Wileńskie Środy Literackie (1927–1939)*, Warszawa 1998.
- Jackiewicz M., *Harcerstwo polskie w Wilnie w latach 1912–1939*, [w:] *Vilniaus kultūrinis gyvenimas. Draugijų reikšmė 1900–1945*, Vilnius 2008, s. 106–114.
- Jaruzelski J., *Stanisław Cat-Mackiewicz 1896–1966. Wilno–Londyn–Warszawa*, Warszawa 1987.
- K. [sygn. nierozwiązana], *Dzisiejsze harcerstwo*, „Głos Wilna” 1924, nr 4.
- Konserwatorium Muzyczne w Wilnie*, „Promień” 1924, nr 3.
- Lewandowska S., *Losy Wilnian. Zapis rzeczywistości okupacyjnej. Ludzie, fakty, wydarzenia 1939–1945*, Warszawa 2004.
- Lewandowska S., *Wilno 1921–1944. Czasy i ludzie*, Warszawa 2009.
- Lewandowska S., *Życie codzienne Wilna w latach II wojny światowej*, Warszawa 1997.

⁷¹ Cyt. za: H. Pasierbska, *op. cit.*, s. 178.

- Lorenz S., *Album wileńskie*, Warszawa 1986.
- Obrońca gobelinów wileńskich. Fakty-dokumenty. Głosy prasy, [w:] *Gobeliny wileńskie. Ich pochodzenie, wartość, losy*, cz. II, Warszawa 1933.
- Ostatni [sygn. nierozwiązana], *Gobeliny*, „Włóczęga” 1933, nr 5.
- Pasierbska H., *Wileńskie Ponary*, Gdańsk 1996.
- Puciata M., *Dwie epoki*, [w:] *Wytrwałym zwycięstwo. Z.H.P. Wilno 1912–32*, [Wilno 1932]
- Ruszczyc F., *Dziennik*, cz. II, *W Wilnie*, Warszawa 1996.
- Spis adwokatów Okręgu Sądu Apelacyjnego w Wilnie*, [w:] *Wileńska Izba Adwokacka*, Wilno 1931.
- Sprawozdanie z pracy harcerskiej w okręgu wileńskim za rok 1935*, Wilno 1936.
- Sprawozdanie z pracy harcerskiej w okręgu wileńskim za rok 1936*, Wilno 1937.
- Sprawozdanie ze stanu i działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie za rok 1926 (XX rok istnienia)*, Wilno 1927.
- Tarka K., *Jeden z wyklętych. Generał Aleksander Krzyżanowski „Wilk” Komendant Okręgu Wileńskiego ZWZ-AK*, Warszawa 2000.
- Tarka K., *Próby porozumienia z Litwinami*, [w:] *Generał „Wilk”. 40 rocznica śmierci*, red. J. Malinowski, Bydgoszcz 1991.
- Tarkowski M., *Adwokatura wileńska 1918–1939. Studium historyczno-prawne*, Gdańsk 2014.
- Tomaszewski L., *Wileńszczyzna lat wojny i okupacji 1939–1945*, Warszawa 2010.
- Tomkiewicz M., *Zbrodnia w Ponarach 1941–1944*, Warszawa 2008.
- W-[eśląw]ski S., *Z wystawy szkoły przemysłowo-handlowej*, „Dziennik Wileński” 1923, nr 111.
- Wardzyńska M., *Sytuacja ludności polskiej w Generalnym Komisariacie Litwy czerwiec 1941-lipiec 1944*, Warszawa 1993.
- Wileńska encyklopedia 1939–2005*, oprac. M. Jackiewicz, Warszawa 2007.
- Wolne zawody*, [w:] *Wilno i województwo wileńskie. Informator społeczno-gospodarczy i księga adresowa m. Wilna i Województwa Wileńskiego*, red. P. Krasnopolski, Wilno 1937.
- Wykaz członków zaewidencjonowanych*, „Komunikat Koła Harcerzy” Wilno, 29 V 1937.
- Żongołłowicz B., *Dziennik 1930–1936*, oprac. D. Zamojska, Warszawa 2004.

ABSTRACT:

Stanisław Wesławski was born in Vilnius on 17 September 1896. He was a lawyer and musician. He was a member of many associations and educational and cultural organizations in Vilnius. He composed piano works and songs to poems by Rainer Maria Rilke, Kazimiera Iłłakowiczówna, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska and Jan Kochanowski. He was a regular member of the Vilnius Society of Friends of Sciences and served on the Education Department of the Polish Educational Eastern Territories. Also he was elected vice-president of the Association of Singing Societies of Vilnius and Music. He wrote the music for Polish Radio Vilnius in Vilnius, and was its referent music, as well as Chairman of the Board of the Section of Vilnius Polish Society for Contemporary Music (Vilnius Branch). In the thirties, he was also designated president of the Central Board of the Polish Educational Vilnius Land. He was treasurer in the Bureau and then in the composition of the Audit Committee of the Council of Associations of Vilnius Art – „Erwuzal” (RWZA). He was also active in social debating club „Smorgon”, was a regular visitor „Literary Wednesdays” and a member of the Board of the Vilnius Philharmonic Society, serving in the vice-president. Wesławski was shot on December 2, 1942 in Ponary near Vilnius.

Key words: Vilnius, the former Grand Duchy of Lithuania, Stefan Batory University, advocates of Vilnius, culture and education in Vilnius

NOTA O AUTORZE:

Dr hab. Przemysław Dąbrowski, prof. UWM – jest profesorem nadzwyczajnym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, kierownikiem Katedry Filozofii i Polityki Prawa. Na jego dotychczasowy dorobek naukowy składają się cztery monografie oraz kilkadziesiąt artykułów dotyczących kształtowania się polskiej myśli politycznej, a także stosunków polsko-litewskich na ziemiach byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego w drugiej połowie XIX stulecia i pierwszej połowie XX wieku. Członek Rady Naukowej Instytutu Wielkiego Księstwa Litewskiego, utworzonego przy Uniwersytecie Witolda Wielkiego w Kownie, oraz Europejskiego Stowarzyszenia Historii Prawa. Od 2015 r. pełni funkcję redaktora naczelnego „Polish-Georgian Law Review”. E-mail: przemyslaw.dabrowski@uwm.edu.pl